

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Прев 1459/2023
17.04.2025. године
Београд

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Татјане Матковић Стефановић, председника већа, Јасмине Стаменковић и Татјане Ђурица, чланова већа, у правној ствари тужиоца „Енергопројект нискоградња“ а.д. Београд, чији је пуномоћник Љиљана Б. Мијатовић, адвокат из ..., против туженог „Југобанка“ а.д. Београд – у стечају, чији је пуномоћник Зоран Трандафиловић, адвокат из ..., ради утврђења потраживања – вредност предмета спора 39.850.154,59 динара, одлучујући о ревизији тужиоца, изјављеној против пресуде Привредног апелационог суда Пж број 8731/21 од 16.11.2022. године, у седници одржаној дана 17.04.2025. године, донео је

РЕШЕЊЕ

Ревизија тужиоца се **УСВАЈА**, па се **УКИДАЈУ** пресуда Привредног апелационог суда Пж бр.8731/21 од 16.11.2022. године и пресуда Привредног суда у Београду П бр.211/2020 од 10.06.2021. године и предмет се враћа првостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Привредног суда у Београду П бр.211/2020 од 10.06.2021. године, ставом 1. изреке, одбијен је као неоснован тужбени захтев да се утврди потраживање тужиоца према туженом у износу од 25.694.900,91 динар, са припадајућом каматом обрачунатом до 03.01.2002. године у износу од 14.155.253,68 динара. Ставом два изреке, тужилац је обавезан да туженом плати трошкове поступка у износу од 410.000,00 динара.

Пресудом Привредног апелационог суда Пж бр.8731/21 од 16.11.2022. године, одбијена је као неоснована жалба тужиоца и потврђена пресуда Привредног суда у Београду П бр.211/2020 од 10.06.2021. године, па су одбијени захтеви странака за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужилац је изјавио благовремену и дозвољену ревизију, побијајући је због погрешне примене материјалног права. Предложио је да се пресуде нижестепених судова укину и предмет врати првостепеном суду на поновно одлучивање или да се пресуда Привредног апелационог суда преиначи, тако што ће се усвојити тужбени захтев тужиоца, а тужени обавезати на накнаду трошкова поступка.

Испитујући побијану пресуду на основу члана 408. ЗПП, Врховни суд је нашао да је ревизија тужиоца основана.

Побијана пресуда је донета погрешном применом материјалног права због чега је чињенично стање у битном остало нерасправљено.

Предмет тужбеног захтева је утврђење потраживања тужиоца према туженом у износу који је остао ненаплаћен у ликвидационом поступку против „Југобанке“ а.д. Београд, New York Agency. Према утврђеном чињеничном стању над туженим је отворен поступак стечаја пред Привредним судом у Београду дана 03.01.2002. године под бројем Ст 22/02 (нови број Ст 59/10), у коме је тужилац поднео пријаву потраживања дана 21.03.2002. године. Пријавио је потраживање у девизним средствима и то на име главног дуга 293.944,58 УСД, а на име обрачунате камате до дана отварања стечајног поступка над туженим 161.933,30 УСД.

Врховни Њујоршки суд, као стварно и месно надлежан спровео је над Њујоршком агенцијом „Југобанке“ а.д. Београд, поступак ликвидације у коме је делимично признато потраживање тужиоца. На име основаног и признатог потраживања тужилац је примио 03.11.2017. године износ од 16.291,16 УСД. Дана 18.11.2019. године, Привредни суд у Београду је донео закључак о листи пријављених и оспорених потраживања у којем је оспорено потраживање тужиоца као стечајног дужника према стечајном дужнику „Југобанка“ а.д. Београд у стечају, у укупном износу од 39.850.154,59 динара са домицилном каматом од 03.01.2002. године до исплате и то: на име главног дуга 25.694.900,91 динар и на име обрачунате камате 14.155.253,68 динара. Тужилац је упућен да покрене парницу ради утврђења оспореног потраживања. На дан отварања стечајног поступка над туженим, на рачуну Њујоршке агенције „Југобанка“ остала су блокирана новчана средства тужиоца.

Првостепени суд на основу утврђеног чињеничног стања одбија тужбени захтев налазећи да је основан приговор недостатка пасивне легитимације на страни туженог. Првостепени суд закључује да према прописима који су важили у време оснивања агенције, како то произлази из решења Народне банке Југославије, „Југобанка“ дд New York Agency нема статус правног лица. Међутим, сматра да је Агенција имала својство правног лица према прописима земље у којој је њено седиште, односно према прописима Сједињених Америчких Држава. Према образложењу првостепеног суда то произлази из Уговора о поравнању од 27.11.2007. године у коме је наведено да је банкарски надзорник државе Њујорк почетком 80-их година издао Агенцији дозволу за рад, као и из чињенице да је надзорник у каснијем периоду предузимао кораке ради умањења ризика од неликвидности представништава банака у Њујорку код поверилаца. Од оснивања, Агенција била под контролом и надзором банкарског надзорника према законодавству Сједињених Америчких Држава. И Агенција за осигурање депозита РС као повереник банке туженог, у поступку стечаја над Агенцијом, подносила је жалбе, па из тога првостепени суд закључује да је стечајни поступак вођен према прописима САД, да је надлежност вођења ликвидације агенције од надлежних органа у Америци потврђена изменама и допунама Уговора о поравнању од 20.03.2009. године, те да је од момента добијања дозволе за рад па све до спроведеног поступка ликвидације над Агенцијом Њујорк, сама агенција према прописима земље у којој је било њено седиште имала својство посебног правног лица за чије обавезе тужени не одговара. Зато тужени није пасивно легитимисан у овој парници.

Другостепени суд прихвата становиште првостепеног суда и образлаже да је Њујоршка агенција „Југобанке“ представљала самостално правно лице по прописима државе у којој је регистрована и ликвидирана, те да тужилац не може намирење потраживања према агенцији остварити у стечајном поступку који се води над туженим по прописима Републике Србије.

Овакав закључак нижестепених судова се не може прихватити.

Одредбом члана 17. став 1. Закона о решавању сукоба закона са прописима других земаља („Сл. лист СФРЈ“, бр.43/82...“Сл. гласник РС“, бр.46/06), прописано је да се припадност правног лица одређује по праву државе по коме је она основана. Ако правно лице има стварно седиште у другој држави, а не у оној у којој је основано, и по праву те друге државе има њену припадност, сматраће се правним лицем те државе.

Ова одредба не дефинише статус „Југобанка“ дд New York Agency. Из утврђеног чињеничног стања произлази да је Агенцију основала „Југобанка“ дд Београд по праву СР Југославије, без својства правног лица. Да ли се може сматрати да је Југобанка дд New York Agency имала својство правног лица по праву државе Њујорк није расправљено, нити је познато право државе Њујорк. О томе је изнета претпоставка на основу дозволе за рад Агенције и спроведеног поступка ликвидације, пре закљученог уговора о поравнању, али се правни статус морао ценити и према актима туженог као оснивача.

Не може се прихватити закључак нижестепених судова да тужени није пасивно легитимисан у овом спору зато што је уговорни однос заснован са њеном пословном јединицом Јugobanka – Агенција, New York са седиштем у Њујорку, која је на основу решења Народне банке Србије од 27.05.1994. године уписана у Регистар финансијских организација у иностранству који се водио код НБЈ.

Према домаћем праву по коме је основана, Агенција као пословна јединица туженог у иностранству, нема статус правног лица, већ је конкретне уговоре на основу датих овлашћења закључила у име и за рачун туженог. То произлази из одредбе 99. став 5. Закона о спољнотрговинском пословању („Службени лист СФРЈ“ бр. 63/89), који је био на снази у време настанка спорног правног односа према којој су и представништво, пословна јединица и други облик обављања привредне делатности у иностранству саставни део предузећа које их је основало, немају статус правног лица и обављају послове по налогу оснивача и подносе оснивачу извештај о раду.

Због погрешног закључивања о недостатку пасивне легитимације туженог, изостало је утврђење о висини потраживања на које би евентуално тужилац имао право према туженом.

Из наведених разлога, на основу члана 416. став 2. ЗПП, укинуте су другостепена и првостепена пресуда уз враћање предмета првостепеном суду на поновно суђење.

**Председник већа - судија
Татјана Матковић Стефановић, с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић